

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/1381/2015
Identifikačné číslo spisu:	7110226378
Dátum vydania rozhodnutia:	31.05.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Elena Siebenstichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:7110226378.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Ing. Z. C., bývajúceho v C., proti žalovanej Ing. M.T., bývajúcej v C., zastúpenej JUDr. Jánom Spišákom, advokátom so sídlom v Košiciach, Idanská č. 17, o neúčinnosť právneho úkonu, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 35 C 292/2010, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 29. apríla 2015 sp. zn. 4 Co 39/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobou z 25. októbra 2010 sa žalobca domáhal určenia, že zmluva o prevode spoluvlastníckych podielov k nehnuteľnostiam zapísaným na liste vlastníctva č. XXXX a XXXXX pre obec KU.r, katastrálne územie A. (ďalej len „nehnutelnosti“), uzavretá 1. apríla 2009 medzi Ing. M. M. ako prevádzajúcim a žalovanou ako nadobúdajúcou (ďalej len „zmluva“), je voči nemu právne neúčinná. Žalobu odôvodnil tým, že Ing. M. ako jeho dlžník touto zmluvou ukrátil uspokojenie dvoch jeho vymáhateľných pohľadávok, pretože spoluvlastnícke podiely k uvedeným nehnuteľnostiam boli jediným majetkom dlžníka, ktorý mohol byť predmetom exekúcie.

2. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 31. októbra 2013 č.k. 35 C 292/2010-237 žalobe vyhovel a určil, že zmluva je voči žalobcovi právne neúčinná. Rozhodnutie odôvodnil tým, že boli splnené všetky podmienky úspešnej odporovateľnosti právneho úkonu v zmysle § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka. Obe pohľadávky boli žalobcovi (počas konania) priznané právoplatnými súdnymi rozhodnutiami. Dlžník pohľadávky dobrovoľne neuhradil a v konaní vyšlo najavo, že nedisponuje žiadnym majetkom, z ktorého by mohli byť uspokojené. Žaloba bola podaná v zákonnej lehote troch rokov od uzavretia zmluvy. Žalovaná je švagrinou dlžníka, v minulosti mu poskytla dve pôžičky, ručila za úver, niekoľko rokov s ním obývala spoločnú nehnuteľnosť a spolu s ním stávala aj predmetné nehnuteľnosti, čo predpokladá dobré vzájomné vzťahy. Nehnuteľnosti obývajú výhradne členovia rodiny dlžníka a žalovanej. Z uvedeného vyplýva, že exekúciu spoluvlastníckeho podielu dlžníka

by žalovaná pocítovala aj ako vlastnú ujmu, preto je namieste záver, že žalovaná je blízkou osobou dlžníka (§ 116 Občianskeho zákonníka). Tiež nebolo preukázané, že by žalovaná vynaložila náležitú starostlivosť na zistenie dlžníkovho úmyslu ukrátiť veriteľa (žalobcu), čo platí i pre prípad, ak by si dlžník uzavretím zmluvy plnil voči nej morálnu či právnu povinnosť. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

3. Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalovanej rozsudkom z 29. apríla 2015 sp. zn. 4 Co 39/2014 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. V plnom rozsahu sa stotožnil s jeho skutkovými zisteniami i právnymi závermi (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.) a na zdôraznenie jeho správnosti dodal, že pre vyhovieť žalobe boli preukázané všetky podmienky, vrátane skutočnosti, že žalovaná je blízkou osobou dlžníka. Odôvodnenie odvolaním napadnutého rozsudku vo všetkých smeroch spĺňa požiadavky § 157 ods. 2 O.s.p. Skutkové zistenia a právne závery súdu prvej inštancie vecne i logicky zodpovedajú vykonanému dokazovaniu (§ 132 O.s.p.). K námietke žalovanej, že úmysel dlžníka ukrátiť žalobcu nemohla pri uzatváraní zmluvy poznať, uviedol, že žalovaná bola povinná aktívne zisťovať, či dlžník uvedeným právnym úkonom nemá takéto ukrátenie v úmysle; vo svojej výpovedi však žalovaná sama uviedla, že sa o finančné pomery dlžníka nezaujímal a za dôvod uzavretia zmluvy považovala úmysel dlžníka splniť dlh, ktorý mal voči nej. V tomto smere žalovaná neuniesla na nej spočívajúce dôkazné bremeno. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, odôvodnené podľa § 241 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p. Predovšetkým namietala právne závery súdov o tom, že je blízkou osobou dlžníka. Zdôraznila, že prípadná exekúcia spoluvlastníckeho podielu dlžníka by sa jej nijako netýkala, nakoľko v rámci spoločných nehnuteľností vlastní a užíva úplne samostatnú bytovú jednotku a prístup na pozemky má zabezpečené spoluvlastníctvom aj vecným bremenom zriadeným v jej prospech. Súdby ale napriek jej návrhu nevykonali dostatočné dokazovanie na overenie týchto skutočností, čo je v rozpore s § 127 ods. 1 O.s.p. a § 153 ods. 1 O.s.p. Ich rozhodnutia, vrátane odôvodnenia, teda nevychádzajú z úplného a správneho posúdenia veci, čo zakladá vadu konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Ani švagrovský vzťah s dlžníkom nie je dostatočným dôvodom pokladať ich za navzájom blízke osoby, nakoľko nemajú bližší vzájomný vzťah; spája ich len osoba manželky dlžníka, ktorá je sestrou žalovanej, avšak od založenia rodiny s dlžníkom už nie je jej rodinným príslušníkom. Dlžník si uzavretím zmluvy plnil voči žalovanej právnu povinnosť, ku ktorej sa zaviazal skôr, než sa stali splatnými pohľadávky žalobcu; žalovaná preto nemala o dôvode uzatvorenia zmluvy pochybnosť. Napriek tomu sa pri uzavretí zmluvy informovala ohľadne finančnej situácie dlžníka u jeho manželky (svojej sestry), ktorá ju ubezpečila, že zadlžený nie je. To isté žalovaná zistila i z verejne dostupných zdrojov, preto sa viac o vec nezaujímal. V tejto súvislosti poukázala na nezrovnalosť v odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie (strana 12), kde sa uvádza, že pri uzatváraní zmluvy sa o finančnej situácii dlžníka „nebavili“ - táto skutočnosť mala vyjsť najavo na pojednávaní 14. septembra 2012, kedy sa žalovaná ani jej právny zástupca pojednávania nezúčastnili z dôvodu zmeny pojednávacej miestnosti, čím jej bola tiež odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). Závažného pochybenia sa dopustil aj odvolací súd, keď na prejednanie odvolania nenariadil pojednávanie, ktoré bolo potrebné za účelom doplnenia dokazovania a následného úplného a správneho zistenia skutkového stavu veci. Z týchto dôvodov žiadala, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

5. Žalobca sa k dovolaniu žalovanej nevyjadril.

6. Dovolanie bolo podané do 30. júna 2016. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§

429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

8. Dovolanie je procesný úkon strany adresovaný súdu. Dovolateľ ním prejavuje vôľu vyvolať účinok spočívajúci v prelomení právoplatnosti napadnutého rozhodnutia a uskutočnení meritórneho dovolacieho prieskumu.

8.1. Dovolanie podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých podľa vtedy účinnej právnej úpravy nebol daný dôvod ani pre zastavenie konania [napríklad vzhľadom na nesplnenie osobitnej podmienky dovolacieho konania (§ 241 ods. 1 veta druhá O.s.p.)] ani pre odmietnutie dovolania [z niektorého dôvodu vyplývajúceho z ustanovenia § 243c O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. a/ až d/ O.s.p. (napríklad preto, lebo dovolanie bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému nebol tento opravný prostriedok prípustný)], vyvolali procesný účinok umožňujúci a zároveň prikazujúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

8.2. Tie dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých bol podľa vtedy účinnej právnej úpravy daný dôvod na zastavenie dovolacieho konania alebo odmietnutie dovolania, tento procesný účinok nemali (porovnaj tiež I. ÚS 4/2011 a II. ÚS 172/03).

9. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu ustanovení § 470 ods. 1 CSP a § 470 ods. 2 CSP dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok tých dovolaní uvedených v bode 8.1., ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa, v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný [viď tiež závery vyjadrené v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 36/1995].

10. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

11. V danom prípade je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nemá znaky tých rozsudkov uvedených v § 238 O.s.p., proti ktorým bolo dovolanie prípustné.

12. Dovolanie žalovanej by vzhľadom na vyššie uvedené vyvolalo ňou sledovaný procesný účinok iba vtedy, ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v ustanoveniach § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p.

12.1. Dovolateľka procesné vady konania, ktoré sú uvedené v ustanovení § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p., nenamietala a vady tejto povahy ani nevyšli v dovolacom konaní najavo.

12.2. Prípustnosť dovolania je odôvodnená vadou podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. K odňatiu možnosti došlo jednak nevykonaním dokazovania podľa návrhu žalovanej, jednak pojednávaním 14. septembra 2012 v neprítomnosti žalovanej i jej právneho zástupcu v dôsledku chyby súdu pri označení pojednávacej miestnosti.

12.3. Za právneho stavu do 30. júna 2016 sa odňatím možnosti konať pred súdom rozumel procesne nesprávny postup súdu, ktorý mal za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania [v zmysle § 18 O.s.p. mali účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do

vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)). Obsah spisu nijako nenasvedčuje tomu, že by bolo dovolateľke niektoré z týchto oprávnení odňaté.

12.4. Do 30. júna 2016 prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. nezakladalo nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, prípadne nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. V tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993 a R 125/1999, R 42/1993, ako aj v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012. Dodáva, že do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky nepatrí právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj I. ÚS 97/97).

12.5. Procesné oprávnenie účastníka konania byť prítomný na pojednávaní realizovali sudy do 30. júna 2016 tak, že na prejednanie veci samej nariadili pojednávanie, na ktoré účastníka predvolali spravidla najmenej päť dní pred dňom, kedy sa malo pojednávanie konať (§ 115 O.s.p.). Pojednávanie bolo možné odročiť len z dôležitých dôvodov, pričom súd uviedol dôvod odročenia a spravidla i deň konania nového pojednávania (§ 119 ods. 1, 4 O.s.p.) v zápisnici o pojednávaní.

12.6. Zo zápisnice o pojednávaní, ktoré sa konalo 1. júna 2016 (č.l. 113 a nasl. spisu) vyplýva, že pojednávanie bolo na žiadosť právneho zástupcu žalobcu odročené na „14. septembra 2012 o 8.30 hod. č. d. 235/2. p. - Krajský súd s tým, že prítomný žalobca, jeho právny zástupca, žalovaná a jej právny zástupca berú termín pojednávania na vedomie, osobitne volaní nebudú.“ Na pojednávanie 14. septembra 2012 sa žalovaná, ani jej právny zástupca nedostavili, čo súd uviedol v zápisnici o pojednávaní spolu s poznámkou, že aj keď pojednávanie bolo vytýčené do nesprávnej pojednávacej miestnosti, podľa zistenia súdu sa pred touto miestnosťou nachádzal iba žalobca a jeho právny zástupca. Súd na žiadosť právneho zástupcu žalobcu pojednávanie opätovne odročil bez prejednania veci samej na 16. novembra 2012 (č.l. 127 spisu). Na toto pojednávanie boli písomne predvolaní žalovaná i jej právny zástupca, ktorí sa ho zúčastnili; súd tak pokračoval v prejednaní veci samej o.i. výsluchom žalovanej, ktorá uviedla, že sa o finančné aktivity ani záväzky dlžníka nezaujíma (č.l. 131 a nasl. spisu). Pokiaľ je teda v odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie (č.l. 248 spisu, posledný odsek) uvedené, že žalovaná túto skutočnosť uviedla na pojednávaní 14. septembra 2012, ide o zrejmú nesprávnosť, ktorú ale opravil už odvolací súd, keď v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že sa tak stalo (až) na pojednávaní 16. novembra 2012 (č.l. 302 spisu, tretí odsek). Uvedená nesprávnosť však nemala na priebeh ani výsledok konania žiadny vplyv, a keďže na pojednávaní 14. septembra 2012 vôbec nedošlo k prejednaniu veci samej, vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. nezaložilo ani (predchádzajúce) nesprávne označenie pojednávacej miestnosti - ktoré žalovaná voči súdu prvej inštancie ani nenamietala, prvýkrát tak urobila až v odvolaní.

12.7. Realizácia procesného oprávnenia strany (účastníka) byť prítomný na pojednávaní neprichádza do úvahy ani vtedy, keď súd v súlade so zákonom koná a rozhoduje bez nariadenia pojednávania. Podľa ustanovenia § 214 ods. 1 O.s.p., účinného do 30. júna 2016, bol odvolací súd povinný nariadiť na prejednanie odvolania pojednávanie len vtedy, ak išlo o odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej a zároveň bola daná aspoň jedna z podmienok uvedených pod písm. a/ až d/ tohto ustanovenia. Ak odvolací súd dospel k záveru, že taká podmienka daná nie je, pojednávanie nebol povinný nariadiť. Procesné strany boli pritom riadne upovedomené o čase a mieste verejného vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu spôsobom, ktorý zodpovedá zákonu (§ 156 ods. 3 O.s.p.). Procesným postupom, ktorý bol v súlade so zákonom, nemohla byť dovolateľke odňatá možnosť pred súdom konať.

13. Dovolaťka ďalej tvrdí, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

13.1. Právnym posúdením veci je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci bolo do 30. júna 2016 považované za relevantný dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., ktorý ale mohol byť úspešne uplatnený iba v procesne prípustnom dovolaní.

13.2. Do vyššie uvedeného dňa samo nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladalo (viď najmä judikát R 54/2012, ale aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Nešlo totiž o vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by podľa § 238 O.s.p. zakladal prípustnosť dovolania.

14. Pokiaľ sa v dovolaní namieta, že v konaní došlo k tzv. inej procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že právna úprava účinná do 30. júna 2016 považovala aj vadu tejto povahy za relevantný dovolací dôvod, ktorý však prípustnosť dovolania nezakladal (pozri viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. 3 Cdo 219/2013, 3 Cdo 888/2015, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 149/2010, 6 Cdo 134/2010, 6 Cdo 60/2012, 7 Cdo 86/2012 a 7 Cdo 36/2011).

15. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovanej, ktoré bolo podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 procesne neprípustné, nevyvolalo v danom prípade účinok umožňujúci dovolaciemu súdu, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozsudku. Najvyšší súd preto jej dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

16. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.